

Naujienu Antroji Dalis

NR. 801

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

PR. ALŠENAS

Socialistinis realizmas ir P. Cvirkos “Žemė maitintoja”

Pradedant Stalino laikais ir tebesitęsiant dabartiniiais, Sovietijoje dažnai girdimi pavadinimai: “Liaudies demokratija”, “Socialistinis realizmas” ir pan.

Deja, tenai socialistinio realizmo (kaip ir bent kokios demokratijos, nors ir “liaudiškos”) nebuvo, nėra ir būti negalėjo. Tenai buvo viskas užtempta ant priverstinio propagandinio kurlalio ir, nori-nenori, turėjai žmogus sakyti, o rašytojai — rašyti taip, kaip bolševikinei kryptčiai renkalinga, o ne kaip bent koks humaniškas realizmas (polinkis vaizduoti daiktus ir įvykius tokius, kokie jie iš tikrųjų yra) pageidavo.

Šitoks sakymas ir rašymas (priverstinis) — Sovietijoje ir vadinamas socialistiniu realizmu.

Jeigu kalbėtume apie tikrą socialistinį realizmą, gera būtų prisiminti mūsų rašytoją Juliją Žymantienę — žemaitę, nuo kurios gimimo pernai metais šventėm 120 metų sukaktį (gimusi 1845 m. gegužės 31 d., mirusi 1921 m. gruodžio 7 d.), kuri buvo tikra (ne propagandistė) realisti, smulkiai vaizdavusi savo raštuose kaimo ir dvaro santykius, vargą ir giedresnes dienas, šeimos problemas, viltis ir nepasisekimus, savo apsakymėliuose sukūrusi daug itin įdomių ir įtikinamų charakterių, šiems teigimams patvirtinti galėtumėm rasti pakankamai pavyzdžių jos apysakose “Vingiuose” (“Marčioje”), “Sutkuose” ir kitur. Pirmojoje vaizduojamas apsilėdęs kaimo bernas, būsimas jaunikis, ūkyje esantis skurdas, nešvara ir kitos negerovės. Tėviui ten tik rūpi, kad sūnus paimitų žmoną “su pinigais”. Tas ir paima, bet marti — vėliau be maž užsidaužo tų tamsuolių šeimoj. Petras Kūrmelis — taip pat niekias nuvaro savo gyvenimą, didelės pasogos masalu susizavėjęs. Gi antrojoje, čia paminėtoje, pasakoj — “Sutkuose” — tiek daug nuoširdaus ir giedro realistinio gamtos vaizdavimo, kad tik skaityk ir gėrėkis! Štai, vienas-kitas fragmentėlis: “Pavasarelis. Visur gražu ramu. Saulelė netoli laidos lėčiau jau bešildo, lengviau bešviečia. Apšvietusi ikypai miškus, tarytum pasilenkusi pro pakočius, žiūri ji į sklaidžiamus lapelius, sprogtančius pumpurėlius ir dygstančius ant žemės žoleles”...

Toliau. “Tuo keleliu per mišką ėjo du žmogeliai: vyriškis aukštas, suraitytais uostais, vienu švarku, baltais autais, naginėtas, vienoj rankoj ryšelis, antrąją susikabinęs su moteriškąja; ta — basa, po apsiau-

stėlio, perkeline skepetėle apsigobusi, vilnonę skepetą ant liuososios rankos pasvėrusi...”

Tad, va, kiek čia gražaus, nuoširdaus ir nemeluoto realizmo (ir, galima sakyti, socialistinio realizmo), o Sovietuose šitokie dalykai — gi negalimi, todėl ir socialistinio realizmo, tikra žodžių prasme, ten negali būti.

Žiūrėkime, 1965 m. literatūrinę Nobelio premiją laimėjus Šolochovui, “Literaturnaja Rosija” savo 43 nr. 1965 m. kreipėsi į laureatą:

“Jūsų laimėjimas — triumfas socialistinio realizmo, kuris kovoja prieš aiškumą ir tiesą griauančią antiliaudišką šiuolaikinę prozą”.

Pats Šolochovas, vienok, išsireiškė: “Čiort žnajet, kas tai yra tas socialistinis realizmas”...

Tikrojoje realybėje socialistinio realizmo trafaretų Šolochovo kūryboje — tikrai nesimato arba jų labai maža. Juk nėra jo knygose perdėtai taurių apraiškų komunizme nei per daug išidealizuotų komjaunuolių, nei, pagaliau, primityvaus traktoristų ar melžėjų herojinio kulto vaizdavimo. Žodžiu, nieko, kas komunistiškai būtų “idealū”.

Tiesa, postaliniais laikais yra pasireiškusių tam tikrų šviesesnių prošvaisčių sovietinių slėgiamų rašytojų kūryboje, tuo pačiu — ir bešryškėjančio socialistinio realizmo prado pasireiškimų. Deja, ir tai labai ribotam kiekyje ir, žinoma, tokiose ribose, kokios tuomet buvo naudingos valdantiems sluogsniams, ypač po chruščiovinio Stalino nuvainikavimo. Tuo metu drąsiai pasireiškė keletas ryžtingų rašytojų ir šį-tą, tikrai realistiško, davė sovietinei liaudžiai.

Sov. Sąjungoj Solženicinas už savo “Viena Denisovičiaus diena” susilaukė didelės padėkos iš kankintųjų Sibire, gi rašytojas Dudincevas, parašęs knygą “Ne vien tik duona”, taip pat sulaukęs nuoširdaus sovietinio kalėjimo gyventojų pritarimo. Dudincevas sakėsi, kad kartais kas nors tramvajuje ar gatvėje prieinąs ir paspaudžias jo ranką, lyg už ką dėkodamas, nors jis tų žmonių niekada nesąs matęs ir nepažįstąs...

Vadinasi, dėkoja už tikrą realizmą, ne už “socialistinį” — sovietinę prasme.

Sovietijos valdžia, jau iš seno, žada gyventojams daugiau duonos ir daugiau laisvės. Deja, to dar nėra ir nėra...

Paskutiniu metu Sovietijoje

Britų princai Edvardas ir Andrius iš Buckingham rūmų balustrados žiūri į praeivius. Tai jaunesnieji karalienės Elzbietos vaikai. Edvardas yra keturių metų, o Andrius jau netrukus minės savo 6 gimtadienį. Vaikai atrodo sveiki ir linksmi.

apinasriniai varžtai rašytojams ir vėl daugiau suveržti. Kaip žinome, pasaulyje pagarsėjo du sovietiniai rašytojai — žinomas literatūros kritikas Andrej Sinjavskij ir vertėjas Yuri Daniel. Jų garsas iškilo todėl, kad jie, nežinomais keliais, išsiuntė savo kūrinius į Vakarų pasaulį, kur jie buvo išspausdinti ir turėjo ypatingai gerą pasisekimą. Sinjavskij, pasirinkęs slapyvardį Abram Tertz, parašė “Liubimov”, kuri Vakaruose buvo pavadinta “The Makepeace experiment”, o Daniel — parašė knygą, pavadintą “Moscow calling”. Abiejose knygose, tikro socialistinio realizmo formoj, liečiami politiniai dalykai. Tertzas aprašo dviračių mechaniką, kuris Liubimow mieste išradęs būdą kontroliuoti žmonių galvojimą, bando grįžti prie senų gyvenimo normų. Gi Daniel knygoje — rašoma apie vyriausybės įstatymą, kuriuo leidžiama viena diena metuose... žudyti žmogui žmogų. Tuo pasinaudodami gyventojai, esą, pradeda suvedinėti sąskaitas vieni su kitais.

Sovietų vyriausybė, vengdama jai nemalonios propagandos, kitaip sakant, socialistinio (suprask, sovietinio) realizmo iškelimo viešumon, labai maža apie tuos rašytojus yra paskelbusi žinių, tik žinoma, kad jie suimti ir laikomi kalėjime. Kiek plačiau, bet ir tai koliojimosi stiliumi, “Izvestijose” parašė apie juos Rašytojų d-jos sekretorius Dimitrij Yeremin, iškritikuodamas visapusiškai “nukrypėlius”, išvadindamas tuos du kūrėjus judais, išdaviškais, nusikaltėliais prieš Sovietų vyriausybę, psichologinio

karo vedimo prieš savo kraštą šalininkais ir kt. epitetais.

Yereminas savo straipsnyje pateikė abiejų rašytojų knygų turinius, nurodydamas, kad jų tikslas — apšmeižti sovietinį gyvenimo būdą ir valdžios sistemą. Jie, girdi, purvais apdrabstę Lenino vardą ir šmeižę Raudonąją armiją. Tų “išvers-taskūrių išsireiškimai apie Leniną, esą, tokie biaurūs, kad jų negalima nė pakartoti”.

Britų rašytojų grupė specialiai važiavo į Stockholmą, kada ten viešėjo Šolochovas, atvykęs atsiimti jam paskirtos Nobelio premijos. Britai norėjo prikalbėti Šolochovą, kad jis Kremliuje užtartų suimtus rašytojus, bet Šolochovas — atsisakė su britais pasimatyti...

Iš Maskvos gautomis žiniomis, Maskvos u-te studentai mėgino suruošti demonstraciją, reikalaujančią Sinjavskijui ir Danieliui viešo teismo. Pareigūnai pareiškė, kad toks teismas ir esąs ruošiamas, tačiau trys tos demonstracijos organizatoriai: poetas Leonid Gubnov, rašyt. Vladimir Bykovskij ir jauna studentė poetė Julia Višnevskaia, dar prieš demonstraciją, buvę suimti ir uždaryti bepročių namuose, netoli Maskvos.

Tai gi, kaip matome, kūrybinė laisvė Sovietų Sąjungoj ir toliau pasilieka pavožta po čekistų saugumo socialistinio realizmo puodu.

Nuolatinis žadėjimas daugiau laisvės ir kito gėrio — slėgia ir Lietuvos gyventojus. Todėl nesebėtinai ir Avyžiaus romano tokios užuominos:

(Nukelta į 2 psl.)

mūsų žingsniai

LEIDZIA: SANTARA-SVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti: Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

9 METAI

1966

NR. 2 (210)

1966 METŲ VASARIO 16-TOS MINTYS

Mūsų emigracinis veikimas yra apibrėžtas dviem šūkiomis: "kova už Lietuvos laisvę" ir "lietuviybės išlaikymas". Abu šie šūkių yra plačiai prigiję mūsų tarpe, bet abu per siauri ir svarbiausia, negali visu pilnumu uždegti ir įjungti į mūsų darbus jaunąją kartą. O jaunosios kartos visapusiškas, entuziastiškas ir įsipareigojantis įsijungimas į mūsų gyvenimą yra vienas iš svarbiausių uždavinių, jeigu norime užsitikrinti lietuviškosios dvasios tęstinumą egzilėje.

Jaunoji karta auga ir bręsta švietimoje žemėje. Šiandien keturiasdešimt metų lietuvis jau yra praleidęs daugiau negu pusę savo gyvenimo už Lietuvos sienų. Tad nestebėtina, kad jaunosios kartos pažiūros jau yra skirtingos. Čikagos Aukštesniosios Lituanistikos Mokyklos mokinių "Tėvynės Atgarsiai" laikraštyje jauna mokinė rašo: "Tėveliai didžiūojasi praeities karaliais. Tikisi, kad ir mums šie dalykai yra, bent turi būti, svarbūs. Garbina Gediminą kaip dievaitį. Nesupranta, kad mums jis tik tai daug girdėtas vardas istorijos klasiėje. Tėveliams graudžios dainužės apie "bernelį dobilėlį", kuris joja ant "žirgelio juodbėrėlio", primena jaunystę ir paliktus namus. Mums šie žodžiai mažai ką reiškia — jie negali jaunuolio paveikti, nes jam toks gyvenimo būdas keistas ir ne savas. Rodos, tėveliai tikisi, kad mes suaugę išpildysime jų norus ir svajones. Smerkia mus, jeigu nenorime sektį jų pėdomis, verkti jų ašarų ir kovoti jų pralaimėtos kovos. Negalime ir neturime mes visi iš paklusnumo žengti tėvų paskirtais žingsniais. Negalime akiai priimti jų idealų, mėgti, ką jie mėgo, galvoti, kaip jie kadaise galvojo, ir elgtis taip, kaip lietuviai dabar elgiasi vieni su kitais. — Vieni anksčiau, kiti vėliau nusprendė, kas yra gyvenimo didžioji prasmė, aukštasis tikslas, ir pasiryžę žengsime išsirituotoju keliu. Nebus svarbu, ar patenkinsime kitus. Bus svarbu, kad pagal savo principus gyvenim savo gyvenimą. Apsisprendę veiksime, nebijodami pilnai atsiduoti savo idealams".

Kokia yra mūsų reakcija skaitant šiuos žodžius? Pyktis, kad taip "keistai" gali rašyti jauna lietuvaitė; neviltis — kad jaunoji karta jau yra prarasta; baimė — kad tuomet, kai ši karta nuspręs kas jiems yra "gy-

venimo didžioji prasmė, aukštasis tikslas" ir kai pasiryžę žengs "išsirituotoju keliu", mes sielvartausime, kad šis kelias ne lietuviškas?

Ne su pykčiu ir baime, bet su atviru lietuviškuoju gyvenimu turime sutikti jaunąją kartą. Tad ir mūsų šūkių "kova už Lietuvos laisvę" ir "lietuviybės išlaikymą" turi būti atitinkamai praplėsti. Ir nerasime tam geresnės progos, kaip šiais metais, kurie pavadinti Jaunimo Metais, kurių paskelbimu Pasaulio Lietuvių Bendruomenė siekia sudaryti sąlygas "jaunimui i lietuvišką gyvenimą įtraukti, jo pasiektiems laimėjimams išryškinti ir uždegti dvasią naujiems darbams, polėkiams ir pasiryžimams". Aktyviai talkininkaukime šiame dideliame PLB užsimojime ir nepasiduokime bandymams jį ardyti ir naikinti, nes Jaunimo Metų ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso tinkamas ir įspūdingas pravedimas yra būtinas efektingesniai jaunosios kartos įsijungimui į lietuviškąjį gyvenimą.

Tad mūsų "lietuviybės išlaikymo" šūkis būtinas praplėtimo į "lietuviybės ugdymą". Mes turime ne išlaikyti tradicinę lietuviybę, bet ją čia ir ugdyti, įtraukiant į jos kūrimą jaunąją kartą ir padarant ją suprantama, sava, patrauklia ir uždegančia visiems jauniesiems.

Mūsų politinė "kova turi būti įjungta į visuotinį įsipareigojimą laisvės kovai — tad ir mūsų šūkis turi būti "kova už laisvę", nežiūrint kur, kada ir kieno ji yra užgniauziama. Tuo moraliniu įsipareigojimu Lietuvos partizanas, Alžirijos sukilėlis, Mississippi negras, Vengrijos laisvės kovotojas, Pietų Vietnamo karys yra tos pačios kovos už laisvę broliai. Pilnai suprantama ir pateisinama, kad didžiąją savo ribotų jėgų dalį kreipiame į savo tautos kovą dėl laisvės. Tai mūsų pagrindinė pareiga ir prievolė. Tačiau tai neturi mus padaryti aklaais kitų skriaudoms ar pastangoms išsilaisvinti. Toks užsidarymas savyje tegali būti mums tik žalinas, nes išryškina mūsų savanaudiškumą ir darosi sunkiai suprantamas jaunajai kartai, kai kovojama tik už savo, o ne už visų laisvę.

Taip išplėtę mūsų "kovos už Lietuvos laisvę" sampratą ir pakelę "lietuviybės išlaikymo" šūkį į "lietuviybės ugdymą" konkrečiais atsiekimais sustiprinsi-

MUZIKAS DARIUS LAPINSKAS

Šiandien vakaras Algimantui Mackui

Šiandien šeštadienis, vasario 26-oji diena. Šiandien rinksimės Jaunimo Centre. Ir lygiai 8 valandą vakaro bus **Vakaras Algimantui Mackui**. Šiandien išgirsime Jo ir Jam dedikuotus žodžius bei muzikos garsus.

Šiandien scenoje prabilis Alfonsas Nyka-Niliūnas. Išgirsime Liūnę Sutemą, skaitant eiles iš "Bėvardės šalies". Išgirsime Aldoną Stempužienę dainuojant Juliaus Gaidelio sukurtas dainas.

Paskui prasivers scenos uždanga ir scenoje išvysime du duobkasius ir jauną moterį. Duobkasiai: Algimantas Dikinis ir Vytautas Juodka. Jauna moteris: Dalia Juknevičūtė. Režisierius: Jurgis Blekaitis. Scenoje vyks Kosto Ostrausko drama "Duobkasiai". Šioje dramo-

me save pačius ir lietuviškąjį gyvenimą. Ir plačiai atidarysime duris jaunajai kartai, padėdami jai apsispręsti kas yra "gyvenimo didžioji prasmė". Nebijokime ir nesistebėkime, kad ji ieškos, svyruos, eis ir grįš, nemokės savęs gražiai išreikšti — juk jai ir yra duotas "neornamentuotos kalbos" generacijos vardas. Būkime tačiau tikri, kad ši generacija galutinio pasirinkimo minutei atėjus apsispręs už Lietuvą.

je yra išvystyta W. Šekspyro Hamleto laidotuvių scena. Pasiškai tikime A. Nykos - Niliūno Hamleto vertimą. Pravers.

Dramai pasibaigus seks Dariaus Lapinsko cantata declamata "Mirusiems mūsų mylimiesiems". Autoriaus žodžiais, tai garso ir šviesos spektaklis. Lygiagrečiose rolėse yra sutelkta muzika, žodis ir šviesa. Muzikiniu pagrindu yra paimta sena lietuviška raudos melodija. Žodiniam tekstui panaudota Algimanto Mackaus kūryba iš "Jo yra žemė" ir "Chapel B" poezijos rinkinių. Kūrinį atliks solistai Aldona Stempužienė ir Stasys Baranauskas, deklamatoriai Milda Pakalniškytė ir Leonas Barauskas, dvylikos vyrų kalbantis choras, kuriam vadovauja muz. B. Prapuolenis. Be to, fortepijonas ir grupė mušamųjų instrumentų.

Vakaras Algimantui Mackui užtruks apie dvi valandas. Programa originali ir aukšto meninio lygio. Kūrybai ir pasiruošimui sunaudota sunkiai suskaičiuojamas valandų skaičius. Įvertinkime kūrėjus atsilankydami ir drauge praleisdami tik dvi valandas laiko. -pp-

(Nukelta į 5 psl.)

Pasveikink savo draugus per "Naujienas"

Besiruošiant Kosto Ostrausko dramos "Duobkasiai" pastatymui. Iš kairės: aktoriai A. Dikinis, V. Juodka, D. Juknevičiūtė, dail. A. Kurauskas, apšvietimo tvarkytojas S. Gasiūnas, rež. J. Blekaitis ir režisūros asistentė D. Bylaitienė. Veikalo premjera vasario 26 d. Jaunimo Centre.

Nuotrauka P. Petručio

Didžiojo koncerto įspūdžiai

VYTAUTAS NAKAS

Sausio 30 d. Chicagos Jaunimo Centre įvyko Didysis Koncertas, kuriame dalyvavo eilė lietuvių visuomenei žinomų muzikų: solistai Dana Stankaitytė ir Stasys Baras, kuriems akompanavo A. Kučiūnas, ir du svečiai iš Clevelando: smuikininkė Elena Kuprevičiūtė ir pianistas Andrius Kuprevičius.

Pirmoje dalyje smuikininkė E. Kuprevičiūtė ir pianistas A. Kuprevičius išpildė Griego Sonata C-min. Ši sonata, būdinga vėlam romantizmui, pasižymi savo pulsuojančiu nerimu pirmoje ir trečioje dalyje, o taip pat ir gyvu lyriškumu antroje dalyje. Nors smuikininkė parodė gražų dainuojantį toną ir plaukiantį legato, tačiau išpildyme daugelyje vietų trūko gyvumo ir ryškumo.

Solistė Dana Stankaitytė padainavo vieną Banaičio dainą ir "Liebestod" iš Wagnerio "Tristan und Isolde". Pastarasis veikalas tik tada gali būti pilnai išreikštas, kai jis išpildomas su pilnu simfoniniu orkestru. Kada solistė, lydima vien tikta fortepiono, šis veikalas nustoja pusiausvyros, suteikdamas nepageidaujamą pirmenybę dainininkei. Nors solistė parodė gerą vokiečių kalbos dīkiją ir pakankamai didelį balsą, techniškai balso netobulumai ir stoka pusiausvyros tarp dainininkės ir pianisto nesudarė pilno veikalo darnumo.

Antroje dalyje vėl pasirodė smuikininkė E. Kuprevičiūtė pagrojo "Lopšinę" ir "Polo" iš Manuel de Fallos "Septynių populiarių ispaniškų dainų". Šiame išpildyme "Lopšinės" švelnumas ir Polo čigoniškas aistringumas nepilnai sužibėjo ispanų liaudies spalvomis. Solistė dar pagrojo Gaidelio "Verpėją" ir Novaček "Perpetuum mobile". Šis paskutinis veikalas sėkmingai parodė smuikininkės techniškus atsiekimus, bet gilesnio įdomumo nebeturi ir, kartu su Gaidelio kompozicija, jis nepaliko įspūdžio. Bisui smuikininkė atliko Kreislerio Rondino Beethoveno tema.

Solistas Stasys Baras - Baranuskas padainavo dvi lietuviškas dainas — vieną Banaičio, o kitą Jakubėno. Pastarojo kompozitoriaus daina "Mano deimantai" jau anksčiau parašyta specialiai solistui Barui, bet buvo išpildyta pirmą kartą šiame koncerte. Šiose dainose, kaip ir arijoje "Cielo e mar" iš Ponicchielli "La Gioconda" ir Canio arijoje iš Leoncavallo "I Pagliacci", dainininkas parodė ne tik pilną, patrauklų balsą, bet ir žymius interpretacinius gabumus, nors deja jis turi palinkimą retkarčiais detonuoti. Solistams Barui ir Stankaitytei akompanavo A. Kučiūnas.

Užbaigdamas programą, pianistas Andrius Kuprevičius paskambino labai įdomų naują kompozitoriaus švedo kūrinių "Sonata breve", Chopino "Rondo", Ravelio "Toccata" ir bisui Debussy kūrinių. Visus šiuos dalykus pianistui pavyko sėkmingai atlikti, išskyrus romantišką Chopino "Rondo", kuris nubluko tarpe moderniškesnio stiliaus kūrinių.

Nors šiame koncerte ne visur buvo atsiekta pilno muzikinio tobulumo, dėka jo Jaunimo Centras įsigijo pirmos rūšies

koncertinį fortepioną. Tai ir buvo šio koncerto tikslas. Ir publika, gausiu atsilankymu padėjo šį tikslą atsiekti.

"Bevardė šalis"

Šiuo vardu pavadintas nauja Liūnės Sutemos poezijos rinkinys, išleistas šį šeštadienį "Vakaro, dedikuoto Algimantui Mackui" proga. Tai jau trečias iškiliasios lietuvių poetės rinkinys. 1955 m. išėjo "Tebūna tartum pasakoj", o 1962 m. — "Nebėra nieko svetimo".

Rinkinį išleido Santaros-Šviesos Federacija, A. Mackaus Vardo Knygų Leidimo Fondo lėšomis. Knygos aplanką piešė Dalia Juknevičiūtė. Šis naujas Liūnės Sutemos poezijos rinkinys gaunamas pas A. Mackaus Knygų Fondo administratorių G. Vėžį, 6349 So. Artesian, Chicago 29, Ill. Knygos kaina 3 dol.

Naujas "Metmenu" numeris

Šis šeštadienis gausus įvairiais kultūriniais įvykiais. Vienas iš jų yra "Metmenu" Nr. 10 išleidimas. "Metmenu" žurnalas liečia įvairius lietuvių gyvenimo aspektus. Grožinę literatūrą atstovauja Mariaus Katiliškio, Rimo Vėžio ir Jurgio Janavičiaus eilėraščiai. Prozos

REŽISIERIUS JURGIS BLEKAITIS

Nuotrauka P. Petručio

šiam numeryje nėra (ir Mariaus Katiliškis dezertiravo į poeziją). Tačiau jame nemaža vietos skirta teatrui. Jurgis Blekaitis, ilgesniame straipsnyje nagrinėja Kosto Ostrausko dramas; Liūtas Mockūnas recenzuoja Čikagoje įvykusį K. Ostrausko "Kartą gyveno senelis ir senelė" pastatymą; Vincas Maciūnas žvelgia į lietuvių kritikos istoriją, aprašydamas incidentą dėl Vinco Krėvės "Skirgailos" premjeros Kaune. Apie paties Vinco Krėvės traktavimą Lietuvoje 1940-65 m. laikotarpyje išsamią studiją patiekia A. Baltaragis. Zina Katiliskienė poetinai žvelgia į Alg. Mackaus "Chapel B"; Juozas Mielulis vertina Vytauto Kasiulio parodą Čikagoje; Leonas Sabaliūnas intymiai apžvelgia Vincą Rastenį — žmogų; Donatas šaltas svarsto kūrybingumą technikinėse srityse. Įdomią lietuvių tarpe esančių ir besikeičiančių pažiūrų panoramą suteikia Vyt. Kavolius ir A. Rimvydas. Šis dešimtas "Metmenu" numeris ypač pasižymi stipria apžvalgine dalimi, skirta visuomeniniams - politiniams klausimams: Pranas Zundė — "Ar mūsų kelias veda į laisvę?", Alg. P. Gureckas — "Laisvės kovos metodiką peržiūrinti", Vincas Rastenis — "Pasimetimai tarp kairės, dešinės, Lietuvos ir Amerikos", Karolis Drunga — "Naujų kelių į nepriklausomybę svarstymai", "Metmenu" naują numerį, kaip ir anksčiau išleistus, galima įsigyti pas platintojus ar tiesioginiai per "Metmenu" administratorių R. Vaitį, 615 Hinman Ave., Evanston, Ill.

Čikagos skyriaus susirinkimas

Sausio mėnesio susirinkimas įvyko labai šaltą penktadienį vakarą. Apie trisdešimt narių išdrįso nugalėti penkiolikos laipsnių žemiau nulio temperatūrą ir susirinko tradicinį paskutinį mėnesio penktadienį. Šalta buvo ir susirinkimo patalpose, tai daugumas ir sėdėjo su paltais...

Susirinkimas prasidėjo su standartiniais formalumais — pirmininko ir sekretorės kvietimu. Pirmininkas E. Veleckis ir sekretorė L. Vėžienė tuojau pradėjo savo pareigas rūpestingai eiti. Buvo greitai pristatyti įvairiausių einamųjų reikalų pranešėjai, kurie trumpai supažindino susirinkimo dalyvius su skyriaus artimos ateities planais. Visus sudomino praėjusių Naujų Metų baliaus finansinis raportas. Dauguma buvo teigiamai nustebinti šio pranešimo turiniu. Labiausiai nudžiugo Centro Valdyba, kurios 1965 m. suvažiavimo skolas skyrius pasiryžo padengti.

Susirinkimo pagrindiniu kalbėtoju buvo G. Procuta. Jo pasirinkta tema "Sovietinio auklėjimo principai ir problemos Lietuvoje". Iš kol. G. Procutos paskaitos galima buvo susidaryti įspūdį, nors apie 6400 mokytojų Lietuvoje dabar pri-

(Nukelta į 6-tą psl.)

Kalbančiojo choro dalis, kuris pasirodys atliekant Dariaus Lapinsko muzikinį kūrinį, vasario 26 d. Jaunimo Centre. Iš kairės: L. Narbutis, J. Lintakas, R. Vežys, Pr. Naris, R. Stakauskas ir Br. Prapuolenis. Nuotrauka P. Petručio

Paminklai lietuvių tautos gyvybei stiprinti

Yra žmonių, kurie jau patys rūpinasi, kad po mirties ant jų aužino poilsio vietos būtų pastatyti paminklai. Mano, kad po mirties ramiau ten bus ilsėtis.

Pagal sveiko proto ir religijų mokslą, mūsų kūnai po mirties mums tiek bėra brangūs ir reikalingi, kiek visiškai sudėvėti būvę mūsų rūbai.

Sielos, išsivadavusios iš kūno, yra laisvos būti ten, kur jos nori ir taip greit, kaip mes medžiaginiuose kūnuose būdami legalime būti tik savo mintimis. Mūsų mirusieji, tur būt, žymiai rečiau lanko savo antkapius negu jų statytojai.

Savame krašte buvo prasmės ant kapų statyti meniška puikūs paminklus. Tais paminklais puosėme savo kraštą ir palikdavome prisiminimą vaikams ir anūkams. Visai kas kita yra svetimame krašte; neturime nei kampelio savo tautiečių kūnais laidojami. Taigi, ar verta skirti žymias sumas paminklams statyti, jei po kiek laiko ir keli artinieji išsikels kitur ir niekada niekas kapo nebelankys.

Amerikos lietuvių sukurtas ir visų laisvų kraštų lietuvių ugdomas Lietuvių Fondas yra tartum lietuviškas Nobelio fondas. Kaip Nobelio fondas iš procentų kas metą skirsto premijas žmonijos labui ir mokslui labiau pasitarnavusiems žmonėms, taip Lietuvių Fondas iš procentų kas metą skirs premijas asmenims ir darbams labiau pasitarnaujantiems lietuvių išlaikyti, jos kultūrai palaikyti, kelti bei ugdyti.

Lietuviai, įnešdami į LF šimtą kitą pasistatydins už varį stipresnį paminklą.

Lietuvių Fondo entuziastai sako, kad LF savininkų sąrašas yra Gvų Lietuvai Lietuvų Sąrašas. Taigi, kas dar gyvas Lietuvai ir nevisiškai elgeta, nors ir per eilę metų tegu bent vieną įnašą išsiperka. Galima ir smulkiais sumomis siuntinėti ir susidarius 100 dol., bus išduodamas pilno įnašo pažymėjimas.

Kūnai miršta, bet sielos ne. Todėl Lietuvių Fondo savininkų sąrašas tegul būna šiame ir aname pasaulyje gyvenančių ir esančių Gvų Lietuvai Lietuvų Sąrašas. Fondo administravime iškeliausiųjų vaikai, anūakai, proanūakai ir organizacijos bus juos atstovaujantieji.

Kas dar žemišką gyvybę turėdamas nebus suspėjęs įnašais įsirašyti į tą Gvųjų Lietuvai Lietuvų Sąrašą — Lietuvų Fondą ir nebus pasistatęs už varį stipresnio paminklo, tai tegu leidotuvų dalyviai, vietoje antkapo kraunamų vainikų, įrašo mirusįjį į LF nariu. Tuo giliau pagerbs savo artimą, negu greit sunykstančiomis ir šiukšlynan išmetamomis gėlėmis.

Jonas Normantas
Melbourne, Australia.

SUNKU BŪRUI BŪTI PONU

Prieš priimdamas JAV prezidentą Kennedy ir jo žmoną, popiežius Jonas XXIII atrodė kuo tai susirūpinęs. Pagaliau jis paklausė vieno savo dyaro protokolų žinovo, kaip jis turėtų etiketui tinkamiau pasveikinti Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentienę?

Jūsų šventenybe, — atsakė protokolų šefas monsinjoras, — teiksitės į ją kreiptis žodžiais "madame president" arba tik "madame".

— "Aa", patenkintai pritarė Jonas, bet kai greit po to jis įėjo į audiencijų salę, ir pamatė prezidentienę, jis spontaniškai išskėtė abidvi rankas, plačiai nusisypsojo ir sušuko, "Ah, Jacqueline!"

ŠKOTISKAS ATSAKYMAS

Škotas chemijos profesorius aiškino studentams įvairių rūgščių ypatybes.

— Žiūrėkite atidžiai, — tarė jis. — Aš įmesiu į šį štiklą su rūgštim dviejų šilingų monetą. Ar ji ištirps?

— Ne, neištirps, — skubiai atsakė studentas.

— Ne? Tai gal man pasakysi, kodėl neištirps?

— Jeigu tirtų, tai tamsta tikrai nemesi, — atsakė studentas.

PERMAŽA

— O šis štai yra figos medis, pradeda aiškinti profesorius.

— Ką tamsta sakai? Tai negalimas dalykas! Aš netikiu! — karštai užprotestavo viena ekskursantė. — Esu tikra, kad figos medis turėtų būti kitoks!

— Labai man nemalonu, Miss Smith, bet užtikrinu tamstą, kad tai yra tikras figos medis. Bet kodėl tamsta taip karštai suabejojote? — paklausė profesorius.

— Keista!... — atsakė panelė Smith susimąsčiusi. — Aš visą laiką įsivaizdavau, kad figos labai yra daug didesni!...

MŪSŲ ŽINGSNIAI

(Atkelta iš 5-to psl.)

klauso komunistų partijai, bet lietuvių nutautinimo procesas vyksta labai pamažu. Gyvenimo aplinkybių priversti prisirašyti į partiją yra ne tik daugumas mokytojų, bet ir kitų profesijų lietuviai. Šiuo metu apie 80 nuoš. lietuvių priklauso partijai. Nežiūrint šių statistikų, anot pranešėjo, iš nevisai tiesioginių šaltinių, galima spręsti, kad dauguma lietuvių mokytojų griežtai, nors ir ne viešai, priešinasi Sovietų rusifikacijos politikai.

Pasidalinus šiomis, gana įdomiomis, mintimis, susirinkimas buvo užbaigtas tradicine kavute. L-Š

• Vyras žino, kam jis pinigus išleidžia, o moteris žino už ką išleidžia.

SKAITYK KASDIEN
NAUJIENAS
IR TEMYK SKILTIS

Lietuviai taipgi perka ir parduoda ir progas užsienio tiktai per

NAUJIENAS

CHICAGOS SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraus-tiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigus aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokių amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

NEORNAMENTUOTOS LIETUVYBĖS AMBASADORIAI

(Atsiliepimai apie Antano Tamošaitis darbu parodą Ottawoje)

Atsigėrėję vieno tolumo lietuvių dailininko iš ano galo pasaulio — netoli Pietinio ašigalio — Jono Rimšos kūryba, kurioje jis labiau nei vietiniai Bolivijos indėnai išreiškė drobėje tų indėnų pirmaprades kūno ir dvasios savybes, momentui nusigręžkime į kitą mūsų planetos galą — netoli Šiaurinio ašigalio, kur kitas (tikriausiai tu — vyras ir žmona), panašiai kaip Rimša prie La Platos, taip Tamošaitis prie St. Lawrence upės, visiškai panašiai eksponuoja drobėje ir audekle kitos tautos nuo praamžių susikauptas ir į kūną ir kraują perėjusias tautines charakteristikas. Toji tauta, kurią Antanas ir Anastazija Tamošaitis eksponuoja Kanados visuomenėi ir šviesuomenėi, o kartais ir lietuvių bendruomenėi, — yra lietuviai.

Maža žinių apie tas dvi lietuviškas darbo skruozdes, įsimečiusias Tūkstanties Salų krašte prie didžiosios Šiaurės Amerikos vandens srovės, tepasiekia laisvojo pasaulio lietuvių sostinę Čičagą, ir kaip galėtų pasiekti, kad pasak pačius Antaną ir Anastaziją (Vasario 16 datos laiškas): "Pas mus kalnai sniego, bet Naujienas lankosi kas dieną. Žiemą esava atskirti nuo viso pasaulio. Nebent artimiausi lietuviai iš Ottawos retkarčiais aplanko. Abudu esava įnikę prie drobių. Neseniai nuvežiau į Ottawą savo paveikslus parodai, o Anastazija rengiasi savajai".

Kanados spauda apie Tamošaitis kūrybą

Savo laiškyje A. Tamošaitis prisimena parodą, kuri nuo šio vasario 10 iki 20 d. vyko Ottawa Little Theatre Art Gallery, kur Antanas vėl turėjo iškabines 15 aliejaus, 15 akvarelės ir 5 litografijos darbus. Ačiū Antanui už atsiųstas dvi dviejų didžiausių Ottawos dienraščių iškarpas, kurias čia ir išverčiu:

OTTAWA JOURNAL š. m. vasario 12 d. Art News and Views skyriuje meno recenzentas W. Q. Ketchum rašo: "Idomios Lietuvoje gimusio dailininko, gyvenančio ir turinčio savo studijas prie Kingstono, Antano Tamošaitis drobės, išstatytos Little Theatre lobby iki šio vasario 20 dienos. Folkloras ir abstraktas yra sukombinuoti šio talentingo parodos rengėjo mene. Parodą organizavo H. van Doornik.

Kai kuriuose savo darbuose p. Tamošaitis seka geometrines formas (patterns) ir naudoja si simbolistinėmis formomis. Jo stilius yra kontroliuotas ir jis naudoja stiprias ir vibruo-

jančias spalvas. Beje, jis yra buvęs kilimų (tapestry) ir dekoratyvinio audimo mokytojas".

OTTAWA CITIZEN tos pačios vasario 12 dienos laidoje antrašte: "Paprastumas laimi dailininkui pagyrimą" meno kritikas Carl Weiselberger (šiaip pasižymėjęs kaip žiaurus kitų dailininkų kedentojas) parašė:

Antanas Tamošaitis yra Lietuvoje gimęs dailininkas, i Kanadą atvykęs 1949 metais, vyras subrendęs, ne tik metais, bet ir turtingomis folklorinėmis tradicijomis savo gimtojoje žemėje. Jis yra laimėjęs medalius už savo gobelinus (tapestries) Paryžiuje, Berlyne ir New Yorke. Kanadoje jis buvo YMCA Montrealyje meno ir rankdarbių direktorius.

Antanas Tamošaitis išvystė nuosavą stilių — abstraktiniai arba abstraktui artimi tapybos darbai, kurie yra išstatyti Little Theatre meno galerijoje. (Ottawoje jo parodų ir anksčiau yra buvę).

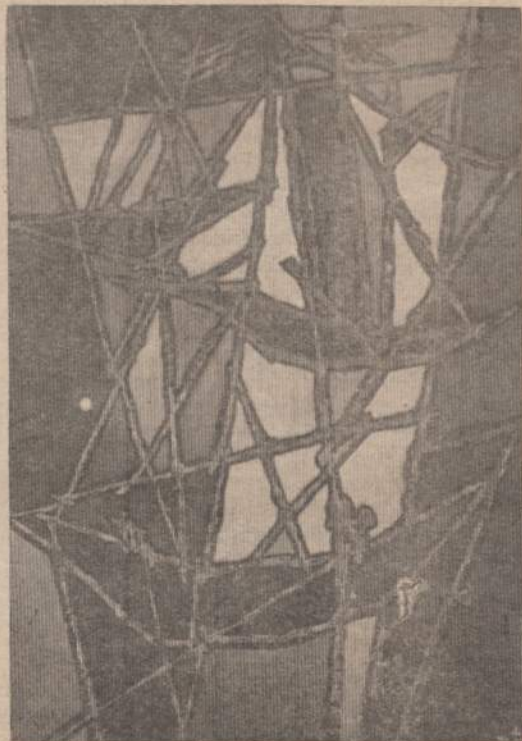
Kai kurie jo paveikslai savo pavadinimu ir turiniu yra paremti liaudies pasakomis ir senomis legendomis. Tačiau turinys čia ne tiek svarbu, kiek laisva jo išraiška, kas paliudija Tamošaitį esant išmoksintu gobelinų ir dekoratyvinio audimo planuotoju (designer).

Kai kuriuose jo piešiniuose tie dekoratyviniai elementai ir jaustieji kontūrai turi didelę pirmenybę, ypač tokiuose aliejaus darbuose kaip Mėnulis, Konservacija arba Lapkričio sapnas. Spalvos yra suvaldytos (subdued). Adoracija yra išgaunama rimtomis (solemn) raudona, tamsiai žalia ir juoda spalvomis.

Vienur kitur kompozicija atrodo truputį perkomponuota arba, kai kuriais atvejais, arbitrari, turinys besipriešinas išpildymui. Kituose darbuose — vertikalinės ir horizontalinės linijos pavyzdžiui Simfonijoje — arba dramtiškai kreivos linijos kaip pav. Transpozicijoje — yra sugabiai išbalansuotos.

Jo geriausi darbai parodo jo "išstudijuotą paprastumą". Kai kuriuose paveiksluose laisvai stilizuotos žuvų arba paukščių formos atrodo yra sukurtos panaudojant folkloristinius motyvus, įdomiuose geometrijos ir baroko lydinuose.

Mr. Tamošaitis, kurs priklauso senesniam lietuvių menininkų generacijai, nusipelno kredito už šalinimąsi kaip nuo išnaudojimo sentimentalinio nacionalistinio užnugario, taip ir

Antanas Tamošaitis

Lietuviški motyvai

dabartinio režimo socialistinio realizmo.

Jis taip pat nusipelno kredito už savo determinaciją (ryžtą) dirbti naujoje kurybinėje aplinkoje — tapybos ir spaudos (print-making) darbe. Šioje parodoje yra ir keletas sėkmingai padarytų jo litografijos darbų".

Nuo piemenėlio iki gobelinų maestro

Lietuviškų parapijų salėse, taupymo bendrovių kambariuose ir šiaip sueigų vietose, o kaip Čičagoje net savoje (Čiurlionio vardo) galerijoje gana gausiai būna lietuviškų dailininkų parodų. Kažkaip smagu, kad pasitaiko žymesnėse galerijose. Mes patys apie savuosius nesigailėdami (vietos ir žodžių) prirašome, bet ypač smagu, kada žinomi kita-taučių autoritetai kurį mūsiškį dailininką ne tik aprašo, bet įvertina ir iškelia jo darbuose išreikštus lietuvių tautinius dailės bruožus. A. Tamošaitis čia didelis meistras, ir savo meistriškumą įsigijęs ilgamečiu kūrybiniu triusu, kuriam įkvėpimą ir meilę gavo, kaip jis pats yra pasakęs, "beganydamas savo tėvo gyvulius", bedrožinėdamas švilpynes, bėlipdydamas iš molio vamzdelius (lumzdedelius) ir megdzdamas nuo lietaus apsimauti šiaudinius polubius.

"Esu užsispyręs kaimietis. Gražiausią savo jaunystės laiką praleidau lankydamas senosius sodžiaus dievdirbius ir audėjas," yra apie save pasakojęs Tamošaitis klausinėjamas dėl jo charakteringo stiliaus. "Rinkau jų darbus į muziejus, pats išmokau austi, kas ypač padėjo įsigilinti į sodžiaus žmonių kūrybą. Taigi, sodžium persunkiau, pamilau primityvų lietuvių liaudies meną ir toje neišsėmiamoje versmėje ieškau ir randu savo asmeninei dalei kelį", pasakė jis pridurdamas: "...Jei kiti lietuviai dailininkai pasišvenčia indijonų menui, kodėl nemėginti pasišvesti lietuvių dalei?"

J. Pr.

Jaunųjų Dailininkų Klubo paroda

Prieš keletą metų Čičagoje susiorganizavęs lietuvių Jaunųjų Dailininkų Klubas š. m. kovo 19 dieną rengia IV dailės parodą Čičagos Čiurlionio galerijoje. Ši menininkų klubą sudaro jaunesniosios kartos nariai, meno mokslus išėję šioje šalyje. Jų skaičiuje yra pasižymėjusių savo kūryba, kiti vienu kitu atveju pasirodė ir kita-taučių visuomenėje.

Mūsų visuomenė ypatingai turėtų atkreipti dėmesio ir paremti savo lietuvišku nuoširdumu jaunųjų dailininkų parodą į ją atsilankydama.

Vidutiniškumo paroda

Praėjusį sekmadienį Illinois Institute of Technology Grover Herman salėje, 3300 S. Federal St. buvo atidaryta trisavaitinė The Illinois Chapter of the American Artists Professional League, Inc. dailės paroda, kurioje išstatyta 41 darbas — aliejus ir akvarelė. Šia, kad ir garsiai skambančio vardo organizacijos paroda, tenka nusivilti. Visi darbai realistiniai ir tie patys vidutiniško lygio. Yra pora vertų rimtesnio dėmesio darbų, būtent: Nelly Deachman du darbai gerai išlaikyti tapybiškai ir Gianni Cilfone naturmortas ir gamtovaizdis. Daugelis šiai organizacijai priklauso iš buvusios All-Illinois Society of the Fine Arts, Inc., kuri po 35 metų gyvavimo prieš pora metų sustojo gyvavusi. Pastarajai priklausė ir 6 lietuviai dailininkai.

Atidarymo metu buvo kavutė puikiuose moderniškose architektūros rūmuose. Tenka paminėti, kad Illinois Institute of Technology savo Campus vis nebeplečia; stato vis naujus rūmus; turi net nuosavą policijos stotį, kuri saugoja šį savotiškai plačios teritorijos mokslo "miestą".

Dail. Jonas Rimša po sėkmingos savo parodos Čičagoje, šiomis dienomis išvyksta į Los Angeles. Iš ten vyks į Polineziją, kur žada pasilikti porą me-